

Spis treści

Marian Skrzypek

Filozofia, polityka i religia w *Słowniku filozoficznym*

Voltaire'a V

Słownik filozoficzny

Przedmowa 3

A

Ksiądz, opat (*Abbé*) 7

Abraham 8

Adam 12

Dusza (*Âme*) 13

Przyjaźń (*Amitié*) 21

Miłość (*Amour*) 22

Miłość zwana sokratejską (*Amour nommé socratique*) 25

Miłość własna (*Amour-propre*) 28

Anioł (*Ange*) 29

Ludożercy (*Anthropophages*) 31

Antytrynitarze (<i>Antitrinitaires</i>)	33
Apis	36
Apokalipsa (<i>Apocalypse</i>)	37
Ariusz (<i>Arius</i>)	40
Ateista, ateizm (<i>Athée, athéisme</i>)	43
B	
Babel	54
Chrzest (<i>Baptême</i>)	55
Piękny, piękno (<i>Beau, beauté</i>)	59
Zwierzęta (<i>Bêtes</i>)	60
Dobro, dobro naczelne (<i>Bien, souverain bien</i>)	63
Dobrze. Wszystko jest dobrze (<i>Bien. Tout est</i>)	64
Granice umysłu ludzkiego (<i>Bornes de l'esprit humain</i>)	70
C	
Charakter (<i>Caractère</i>)	71
Post (<i>Carême</i>)	73
Katechizm chiński (<i>Catéchisme chinois</i>)	75
Katechizm proboszcza (<i>Catéchisme du curé</i>)	93
Katechizm Japończyka (<i>Catéchisme du Japonais</i>)	97
Katechizm ogrodnika (<i>Catéchisme du jardinier</i>)	102
Pewny, pewność (<i>Certain, certitude</i>)	105
Łańcuch bytów stworzonych (<i>Chaîne des êtres créés</i>)	107
Łańcuch wydarzeń (<i>Chaîne des événements</i>)	109
O Chinach (<i>Chine, de la</i>)	112
Chrześcijaństwo (<i>Christianisme</i>)	115
Niebo starożytnych (<i>Ciel des anciens</i>)	143
Obrzezanie (<i>Circoncision</i>)	147
Sobory (<i>Conciles</i>)	151
Spowiedź (<i>Confession</i>)	155
Konwulsje (<i>Convulsions</i>)	157
Ciała (<i>Corps</i>)	158

Credo (<i>Crédo</i>)	161
Krytyka (<i>Critique</i>)	164
D	
Dawid (<i>David</i>)	171
Przestępstwa lokalne (<i>Délits locaux</i>)	173
Przeznaczenie (<i>Destin</i>)	175
Bóg (<i>Dieu</i>)	178
Boskość Jezusa (<i>Divinité de Jésus</i>)	181
Dogmaty (<i>Dogmes</i>)	182
E	
Równość (<i>Égalité</i>)	185
Piekło (<i>Enfer</i>)	188
Entuzjizm (<i>Enthousiasme</i>)	191
Umysł omylny (<i>Esprit faux</i>)	193
Państwa, rządy (<i>États, gouvernements</i>)	194
Ewangelia (<i>Évangile</i>)	199
Ezechiel (<i>Ezéchiel</i>)	201
F	
Mity (<i>Fables</i>)	205
Fanatyzm (<i>Fanatisme</i>)	206
Falszywość cnót ludzkich (<i>Fausseté des vertus humaines</i>)	209
Cel, przyczyny celowe (<i>Fin, causes finales</i>)	210
Wiara (<i>Foi</i>)	213
Szaleństwo (<i>Folie</i>)	215
Kłamstwo (<i>Fraude</i>)	218
G	
Genesis (<i>Genèse</i>)	221
Chwała (<i>Gloire</i>)	236

Łaska (<i>Grâce</i>)	237
Wojna (<i>Guerre</i>)	239
H	
Historia królów żydowskich i Paralipomeny (<i>Histoire des rois juifs et Paralipomènes</i>)	243
I	
Idea (<i>Idée</i>)	245
Idol, bałwochwalca, idolatria (<i>Idole, idolâtre, idolâtrie</i>) ...	247
Potop (<i>Inondation</i>)	262
Inkwizycja (<i>Inquisition</i>)	263
J	
Jefta (<i>Jephté</i>)	267
Hiob (<i>Job</i>)	268
Józef (<i>Joseph</i>)	272
Judea (<i>Judée</i>)	275
Julian filozof, cesarz rzymski (<i>Julien le philosophe, empereur romain</i>)	277
O sprawiedliwości i niesprawiedliwości (<i>Juste (du) et de l'injuste</i>)	281
L	
Literatura, ludzie pióra albo uczeni (<i>Lettres, gens de lettres ou lettrés</i>)	283
Wolność (<i>Liberté</i>)	285
Wolność myślenia (<i>Liberté de penser</i>)	288
Prawa (<i>Lois</i>)	292
Prawa cywilne i kościelne (<i>Lois civiles et ecclésiastiques</i>)	300
Zbytek (<i>Luxe</i>)	301

M	
Pan (<i>Maître</i>)	304
Męczeństwo (<i>Martyre</i>)	305
Materia (<i>Matière</i>)	307
Zły (<i>Méchant</i>)	311
Mesjasz (<i>Messie</i>)	314
Metamorfoza, metempsychoza (<i>Métamorphose, métempsychose</i>)	324
Cuda (<i>Miracles</i>)	325
Mojżesz (<i>Moïse</i>)	331
Moralność (<i>Morale</i>)	336
N	
Konieczne (<i>Nécessaire</i>)	337
O	
Pycha (<i>Orgueil</i>)	340
P	
Papizm (<i>Papisme</i>)	340
Ojczyzna (<i>Patrie</i>)	342
Paweł (<i>Paul</i>)	344
Grzech pierworodny (<i>Péché originel</i>)	345
Prześladowanie (<i>Persécution</i>)	347
Filozofia (<i>Philosophie</i>)	349
Piotr (<i>Pierre</i>)	354
Przesady (<i>Préjugés</i>)	359
Kapłan (<i>Prêtre</i>)	363
Prorocy (<i>Prophètes</i>)	364
R	
Religia (<i>Religion</i>)	366

Zmartwychwstanie (<i>Résurrection</i>)	378

S

Salomon	382
Sekta (<i>Secte</i>)	392
Rozsądek popolity (<i>Sens commun</i>)	395
Wrażenie (<i>Sensation</i>)	397
Sny (<i>Songes</i>)	399
Zabobon (<i>Superstition</i>)	401

T

Teista (<i>Théiste</i>)	406
Teolog (<i>Théologien</i>)	407
Tolerancja (<i>Tolérance</i>)	407
Tortura (<i>Torture</i>)	415
Przeistoczenie (<i>Transsubstantiation</i>)	418
Tyrania (<i>Tyrannie</i>)	419

V

Cnota (<i>Vertu</i>)	420